

Strategische toekomstvisie Stein Achtergronddocument

Toekomstvisie gemeente Stein 2011-2021



1. Inleiding/aanleiding

‘Regeren is vooruit zien’. Daarom willen wij, als gemeente Stein, een visie op onze toekomst hebben.

Ver vooruit zien is niet altijd even gemakkelijk voor een gemeente. Het politieke debat gaat vaak over problemen in het hier en nu, het gemeentebestuur en de ambtenaren willen graag zoveel mogelijk ten dienste staan van de huidige inwoners. Waarom dan toch een visie over de toekomst van Stein? Een visie is een inspirerend en dynamisch beeld van de toekomst. Het ontwikkelen van een visie geeft ons de mogelijkheid om te dromen over een gewenste toekomst van Stein, een koers uit te zetten om deze droom te bereiken, de bijbehorende keuzes te maken en prioriteiten te leggen voor het beleid van onze gemeente. Het is echter niet alleen een kwestie van dromen. We hebben ook een visie nodig omdat Stein gaat veranderen in de toekomst. We denken dan bijvoorbeeld aan onze demografische ontwikkeling. Onze bevolking zal in de komende jaren afnemen en vergrijzen. Dit heeft gevolgen voor allerlei thema’s waar wij als gemeente mee bezig zijn, bijvoorbeeld onze woningmarkt, onze arbeidsmarkt, de leefbaarheid in onze kernen. Als gemeente stellen we ons de vraag hoe we ons daarop voor kunnen bereiden. Ook zien we in de samenleving een aantal algemene trends die van betekenis zijn voor onze gemeente en onze inwoners, zoals bijvoorbeeld digitale ontwikkelingen en de wereld van sociale media. Gemeente en burgers maken hier steeds meer gebruik van met de bijbehorende verwachtingen over e-dienstverlening en interactieve/digitale contactmogelijkheden.

In een onderzoek (2008) van de Visitatiecommissie Bestuurskracht gemeenten, naar de bestuurskracht van onze gemeente, werd geconcludeerd dat wij als gemeente Stein op dit moment geen [overkoepelende] visie voor de lange termijn hebben. De Visitatiecommissie die het onderzoek naar de bestuurskracht van de gemeente heeft begeleid, gaf ons daarom het advies om die visie op te gaan stellen¹.

Het college van Burgemeester en Wethouders van Stein heeft dit advies ter harte genomen. Samen met de gemeenteraad van Stein, onze inwoners, onze ondernemers, onze vrijwilligers in het verenigingsleven enzovoorts hebben wij een visie gemaakt over onze toekomst.

¹ Aanbevelingen verbeteren bestuurskracht gemeente Stein:

‘Ontwikkel een actuele en integrale visie. Immers, noodzakelijke keuzes en prioriteiten dienen te worden afgewogen en onderbouwd in het licht van dat geheel. Zorg dat het kunnen realiseren van de visie wordt geborgd door middel van (een zichtbare) vertaling naar middelen en herkenbaarheid in beleids- en bedrijfsvoeringsdocumenten. Besteed in de geactualiseerde visie ook aandacht aan de eigen visie op samenwerking. Een strategische visie legitimeert de ambities van de gemeente en biedt zekerheid naar de omgeving. Tegelijk bevordert de visie dat de gemeente transparant, doelgericht en planmatig werkt.’ (uit: Bestuurskrachtmonitor gemeente Stein Bestuurskrachtprofiel, 1 december 2008)

2. Beelden van Stein (uitkomsten 1^e dialoogronde profielschets Stein december 2010)

Om een visie, een beeld, een mening over onze toekomst te kunnen vormen moeten we weten hoe de gemeente Stein er nu voor staat, met andere woorden wat is Stein anno 2011. Gesprekken en bijeenkomsten met vertegenwoordigers van en uit Stein leverden 5 thema's op basis waarvan wij onze gemeente anno 2011 beschrijven.

2.1 Sociale vitale kernen

De gemeente Stein is een gemeente die bestaat uit een aantal grotere en kleinere kernen die allemaal een eigen karakter en kenmerken hebben. De huidige gemeente Stein is in 1982 ontstaan uit de vroegere gemeenten Elsloo, Stein en Urmond. Naast deze kernen bestaat de gemeente uit twee kleinere kernen (Berg aan de Maas en Meers) en een aantal kleinere gehuchten.

Cultuurhistorie: parelsnoer van kernen aan de Maas

De gemeente Stein met haar kernen kent een lang verleden dat teruggaat tot aan de prehistorie. Vanaf 5300 v. Chr. is het gebied bewoond geweest. Dit betekent dat Stein en de omringende kernen tot de oudste dorpen van Nederland behoren! De oudst bekende gevestigde bewoners van deze streek zijn de Bandkeramiekers. Ze danken hun naam aan de bandvormige versiering van hun fijn aardewerk. Ongeveer 7000 jaargeleden vestigden zij zich hier als de eerste akkerbouwers en veeboeren. In Zuid-Limburg hadden zij nederzettingen oostelijk van de Maas in Stein, Elsloo, Beek, Geleen en Sittard (bron: website Archeologisch Museum Stein).

In de recentere geschiedenis van de kernen is de ligging aan de Maas een belangrijke cultuurhistorische factor. Het gebied wordt daarom ook wel de 'Maaskant' (Maaskentj) genoemd. Afgeschermd door aan de ene kant de Graetheide en aan de andere de Kempen (nu Belgisch Limburg) waren de kernen aan beide kanten van Maas op elkaar georiënteerd met de rivier als bindende factor. De kernen aan de Nederlandse kant waren dus veel minder op de rest van Nederlands Limburg gericht. De Maas heeft ook haar invloed gehad op het karakter van de bewoners van de Maaskant. De vele overstromingen maakten de mensen strijdbaar en flexibel, ze moesten zich steeds opnieuw aan de omstandigheden aanpassen. De sterke band die ze met elkaar en met hun dorp hadden sterkte hun hierbij (bron: 'De Stiefköppige Maaskentjers, Leven en overleven in de Maaskant, 2009).

Krachtig verenigingsleven

Ook vandaag de dag nog hechten de inwoners de kernen behorend tot onze gemeente over het algemeen veel waarde aan de huidige kernen. Kernen met hun verschillende karakters en kenmerken en het actieve verenigingsleven, op het gebied van sport maar ook bijvoorbeeld op het gebied van (amateur)muziek. Bekend zijn ook een aantal grotere evenementen zoals de triathlon van Stein, de Oogstdankfeesten in Berg aan de Maas en verschillende popfestivals in Urmond en Elsloo. Dorpsbewoners zijn trots op hun kernen en het verenigingsleven. Daarnaast merkten bewoners van Stein ook op dat zij zich zorgen maken over de vergrijzing en individualisering van de samenleving, waardoor juist het rijke verenigingsleven en voorzieningen in de verschillende kernen, onder druk komen te staan in sommige kernen/wijken van Stein.

2.2 Aantrekkelijke woon- en leefomgeving

De gemeente Stein kenmerkt zich volgens haar bewoners ook door een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Deze wordt met name bepaald door:

Excellente geografische ligging

De gemeente Stein is goed ontsloten is door twee snelwegen (A2 Eindhoven/Luik, A67 Aaken/Antwerpen), twee waterwegen (de Maas en het Julianakanaal met binnenhaven) en zowel een goederen- als personenspoor (railverbinding haven van Stein met DSM terrein en railverbinding Maastricht – Randstad met station Beek- Elsloo). In de nabijheid van Stein is ook een vliegveld (Maastricht Aachen Airport) en op minder dan een uur rijden met de auto kan gebruik worden gemaakt van de hogesnelheidstrein verbinding Luik – Parijs. Een ligging waar menig andere gemeente alleen van durft te dromen.

Historische kernen met cultuurhistorische waarden

De gemeente Stein heeft een aantal historische kernen (Elsloo, Oud Stein en Oud Urmond, waarvan Elsloo en Oud Urmond beschermd dorpsgezicht) met prachtige historische gebouwen, waaronder 2 kastelen/kasteelruïnes.

Groene kant van Stein en ligging aan de Grensmaas

Tussen het Julianakanaal en de Maas werkt Rijkswaterstaat en aantal andere partijen sinds 2008 aan de realisatie van het Grensmaasproject. Aanleiding voor het project waren de overstromingen van de Maas in 1993 en 1995. Hoofddoelstelling van het project is het verbeteren van de hoogwaterbescherming. Dit wordt gerealiseerd door grindwinning in combinatie met natuurontwikkeling. Uiteindelijk zal bij Meers één langgerekt natuurgebied ontstaan en krijgt de Maas haar oorspronkelijke gedaante weer terug.

Hoog voorzieningenniveau

Tenslotte waarderen inwoners ook het hoge voorzieningenniveau in de verschillende kernen van Stein als kwaliteit voor de woon- en leefomgeving.

2.3 Economische kansen

Opvallend genoeg spraken inwoners en deskundigen van en uit Stein weinig over de economie van Stein. Toch kunnen we een aantal opvallende punten noemen:

Goede logistieke ligging

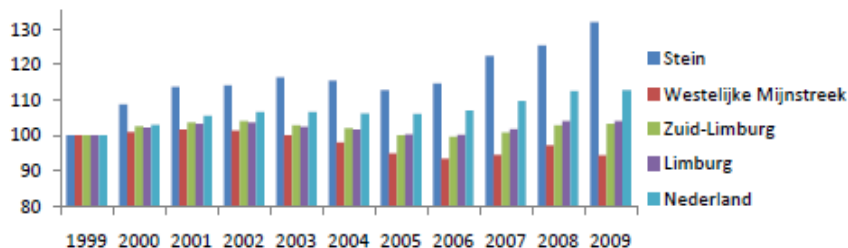
De goede ligging van Stein zoals hierboven beschreven is een opvallend punt economisch gezien. Dit is aantrekkelijk voor de bewoners, maar biedt vooral ook voor het bedrijfsleven veel potentie omdat vanuit Stein van alle modaliteiten gebruik kan worden gemaakt. De ligging kan de gemeente wellicht nog beter uitventen en benutten bij het aantrekken en/of behouden van ondernemers voor de gemeente.

Werkgelegenheid, veel ZZP'ers

Uit onderzoek naar kerncijfers van de gemeente Stein (bron: Etil, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010) blijkt dat de gemeente Stein het op het gebied van werkgelegenheid de laatste jaren goed heeft gedaan.

Figuur werkgelegenheid 1999 – 2009 (bron: Etil, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010)

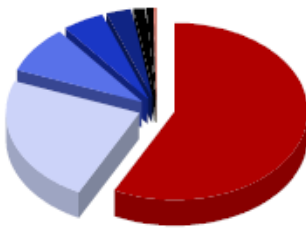
Figuur 2.12
Ontwikkeling werkgelegenheid gemeente Stein, Westelijke Mijnstreek, Zuid-Limburg, Limburg en Nederland, 1999-2009 (Index 1999=100)



De werkgelegenheid is in de gemeente Stein het afgelopen decennium veel sterker toegenomen dan in de Westelijke Mijnstreek als geheel. De gemiddelde werkgelegenheidstoename in Stein bedroeg bijna 3% per jaar en lag daarmee boven het (Zuid-)Limburgse en Nederlandse gemiddelde. Vooral in de periode 2006-2009 was de toename van de werkgelegenheid groot. Deze groei is opvallend omdat eind 2008 de economische crisis begon. De forse groei van de werkgelegenheid in de afgelopen tien jaar is vooral toe te schrijven aan een beperkt aantal grote nieuwe vestigingen in de sectoren bouwnijverheid, handel & reparatie en transport & communicatie, gecombineerd met een toename van het aantal vestigingen en de werkgelegenheid in de zakelijke dienstverlening (bron: E'til, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010).

De gemeente Stein telde op 1 april 2009 circa 8.900 arbeidsplaatsen, bij 1.400 vestigingen van bedrijven en instellingen. Dat is relatief veel voor een gemeente met 25.600 inwoners. Het houdt ook in dat er gemiddeld iets meer dan zes personen per vestiging werkzaam zijn. Het Limburgse gemiddelde is ruim zeven personen per vestiging. In Stein zijn dus kleinere bedrijven dan gemiddeld in Limburg. Kijken we naar de sectorale verdeling, dan is er relatief veel werkgelegenheid in de sectoren industrie, bouw, handel & reparatie en zakelijke dienstverlening (staat 2.8). Binnen de gemeente zijn weinig mensen werkzaam in de sectoren financiële instellingen, landbouw en openbaar bestuur. In vergelijking met de regionale, provinciale en landelijke gemiddeldes bestaat de werkgelegenheid voor een groot aandeel uit bouw, handel & reparatie en zakelijke dienstverlening. Opvallend is verder dat er in de regio Westelijke Mijnstreek veel mensen werkzaam zijn in de zorg en industrie (bron: E'til, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010).

Vestigingenstructuur 2009, naar grootteklasse



1 wp	787	57,4%
2-4 wp	320	23,4%
5-9 wp	118	8,6%
10-19 wp	69	5,0%
20-49 wp	41	3,0%
50-99 wp	21	1,5%
100-199 wp	9	0,7%
200-499 wp	4	0,3%
500-799 wp	1	0,1%
Totaal:	1.370	100,0%

Kansen recreatie en toerisme, senioreconomie

Stein kent een aantal toeristische trekkers zoals het kasteel en kasteelpark in Elsloo, het Steinerbos, de musea en het Grensmaas gebied. In de gesprekken met burgers kwam naar voren dat de kansen voor recreatie en toerisme, en met name ook de verbinding tussen de verschillende recreatie mogelijkheden nog niet voldoende uitgebuit.

2.4 Samenwerking: lokaal en regionaal

Uit de vele gesprekken met bewoners en deskundigen kwam ook het thema samenwerking meerdere malen naar voren, weliswaar steeds vanuit een andere insteek.

Samenwerking binnen en over de kernen heen

Meerdere burgers gaven aan dat de samenwerking tussen verenigingen en tussen de verschillende kernen beter kan. In de toekomst is dat wellicht ook meer noodzakelijk, door afname van het aantal vrijwilligers in relatie tot vergrijzing en bevolkingsdaling op langere termijn.

Samenwerking in de (eu)regio

De Visitatiecommissie bestuurskracht heeft gevraagd om een visie van de gemeente op samenwerking in de regio te ontwikkelen.

De gemeente Stein werkt in de regio Westelijke Mijnstreek al actief samen met de buurgemeenten. Dit gebeurt zowel op strategisch beleidsmatig niveau (regiovisie Westelijke Mijnstreek) als op uitvoerend niveau (bijv. samenwerking op ICT gebied met gemeente Sittard Geleen). Daarnaast vinden op Zuid Limburgs schaalniveau gesprekken plaats tussen Maastricht, Heerlen, Sittard Geleen en de provincie om de bestuurlijke samenwerking te verbeteren.

De gemeente Stein heeft nog geen afgeronde visie van welke taken de gemeente zelf wil blijven doen en welke taken de gemeente beter kan uitbesteden of regionaal zou kunnen oppakken. Gesprekken

daarover worden wel gevoerd met de buurgemeenten (Regionale Uitvoeringsdiensten, Regionaal Werkbedrijf, VIXIA, Intergemeentelijke Milieudienst).

Tenslotte werd in veel gesprekken ook aangegeven dat Stein haar positie in de euregio ook moet bepalen. De ligging aan de grens met België is daarbij dan relevant.

2.5 Identiteit/imago van Stein

Het laatste beeld van Stein dat we neer willen zetten is het imago van Stein. Uit de gesprekken met inwoners en deskundigen bleek dat het lastig is om een beeld van Stein neer te zetten. Bovendien heeft de gemeente ook geen heldere visie met welk imago zij zich zou willen profileren. Wél werden enkele kenmerken van Stein genoemd die het huidige imago bepalen.

Vijf kernen

Steeds keren de vijf kernen van Stein met hun eigen karakters terug. Aan de ene kant een kwaliteit, aan de andere kant kunnen we ook de vraag stellen: wat is hetgene wat die kernen bindt en wat is Stein dus als gemeente in zijn geheel? Een vraag die moeilijk te beantwoorden is, en al begint met de naam van de gemeente. Een inwoner van Elsloo of Urmond voelt zich geen Steindenaar, en andersom. Dit is vaak al een drempel voor samenwerking over de kernen heen.

(Valse) bescheidenheid

Tenslotte valt op uit de gesprekken met burgers en deskundigen (die van buiten naar Stein hebben gekeken) dat zij over het algemeen vinden dat Stein wel wat trotser mag zijn op dingen die goed gaan in onze gemeente. Voorbeelden daarvan zijn de haven die het hoogste aantal tonnages overslaat van alle binnenhavens in Nederland, en de scholengemeenschap Groenewald die de beste middelbare school is van Limburg. Ook de toeristische potenties van de gemeente kunnen hier weer genoemd worden. De ligging, de beschermde dorpsgezichten, ze zijn er, maar ze worden niet goed genoeg verkocht/bekend gemaakt.

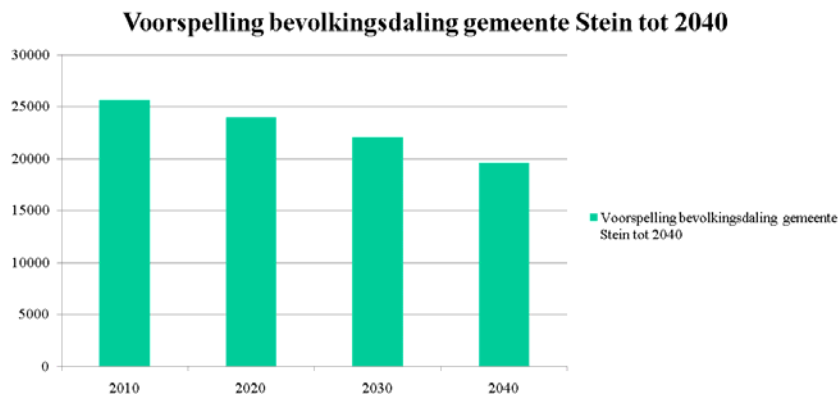
3. Toekomstige ontwikkelingen

Het voorspellen van de toekomst is bijna een onmogelijke opgave want deze verloopt altijd anders dan verwacht. Toch zien we wel ontwikkelingen op onze gemeente afkomen die van invloed gaan zijn op het Stein van morgen.

3.1 Bevolking: demografie

Demografische ontwikkeling

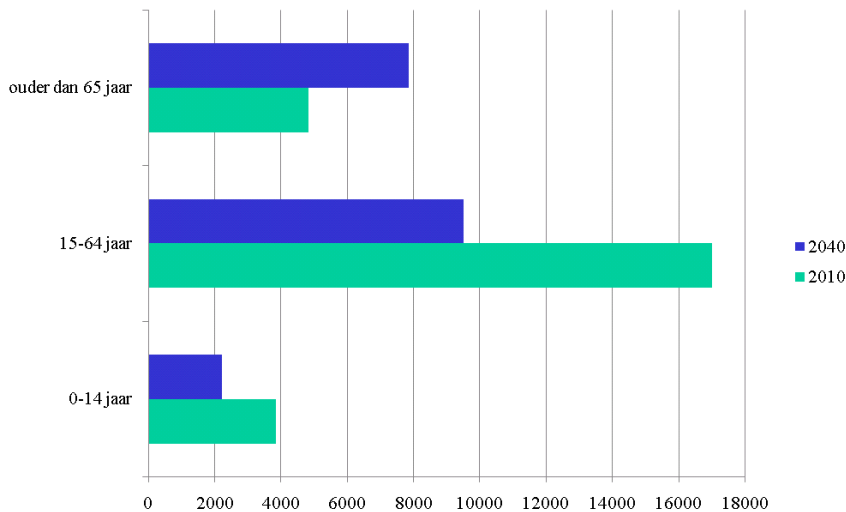
Om te beginnen zien we een verandering van onze bevolking, zowel in aantal als in samenstelling. De gemeente Stein telt op dit moment ongeveer 25.600 inwoners. Het bureau Etil heeft voor onze gemeente berekend, op basis van de huidige samenstelling van de bevolking, hoe deze er in 2040 uit komt te zien. De verwachting is dat het huidige aantal inwoners zal afnemen met ongeveer een kwart (24%) van 25.600 nu naar ongeveer 19.000 in 2040. Deze afname ontstaat door een combinatie van vergrijzing (meer ouderen en daarom een groeiend aantal sterfgevallen) en ontgroening (er worden minder kinderen geboren). Op dit moment is bijna één vijfde van de bevolking van Stein 65 jaar of ouder.



De afname van de bevolking gaat gelukkig geleidelijk. Stein is ook niet de enige gemeente die met bevolkingsdaling te maken heeft, alle gemeenten in de Westelijke Mijnstreek en Zuid Limburg hebben hier mee te maken, en ook Midden- en Noord Limburg en andere grensregio's van Nederland (bijv. Zeeland, Groningen) ontspringen de dans niet.

Naast de kwantitatieve afname van de bevolking zal er ook sprake zijn van een verandering van de bevolkingssamenstelling. De groep ouderen groeit, de groep jongeren neemt af. Het aantal inwoners in de leeftijdsgroep 0-14 jaar zal naar verwachting afnemen van bijna 3.840 tot minder dan 2.230 (-42%), terwijl het aantal mensen ouder dan 65 jaar waarschijnlijk met 63% zal toenemen van circa 4.820 tot circa 7.860. De grote groep 15-64-jarigen zal naar verwachting met 44% afnemen van 17.000 tot circa 9.520.

Het is daarom niet alleen interessant om te kijken naar de precieze cijfers en prognoses, maar vooral ook wat deze verandering van samenstelling van de bevolking voor onze gemeente kan gaan betekenen.



Toelichting bij tabel: het aantal 0-64 jarigen neemt af (-42%), en het aantal 65+ ers neemt toe (+63%). (bron: E'til, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010).

Door de bevolkingsdaling neemt ook het aantal huishoudens af. Het aantal gezinnen daalt, en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe. Nu bestaan de meeste huishoudens nog uit tweepersonen en komen eenpersoonshuishoudens het minst voor. Maar in 2040 zal aantal eenpersoonshuishoudens zo sterk zijn toegenomen dat deze bijna even vaak als twee persoonshuishoudens voorkomen. Tegelijkertijd verandert de samenstelling van de huishoudens. Daarin valt vooral de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens op.

Wanneer we de voorspellingen voor de huishoudensontwikkeling kennen, kunnen we ook in beeld brengen hoeveel en welke soorten woningen er nodig zijn in de toekomst, oftewel de woningvoorraadbehoefte. Op regionaal schaalniveau werkt de gemeente Stein al samen met de gemeente Sittard Geleen, Schinnen en Beek, en marktpartijen. In 2011 werd de structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek vastgesteld waarin beleid is geformuleerd hoe de regio de transformatie van de woningvoorraad wil realiseren.

3.2 Economie

Het bureau Etil heeft voor onze gemeente ook een analyse gemaakt van de huidige economische situatie. De verandering van de samenstelling van de bevolking heeft namelijk niet alleen gevolgen voor woningvoorraadbehoefte en gezondheid, maar ook voor de economische situatie van de gemeente.

Demografische ontwikkeling en gevolgen voor de beroepsbevolking

Door de verandering in de demografische samenstelling van de bevolking verandert de samenstelling beroepsbevolking ook: het aantal oudere werkenden en het aantal oudere niet werkenden neemt toe.

Op korte termijn leidt dit tot krapte op de arbeidsmarkt. De afname van de beroepsbevolking heeft grote gevolgen, met name in de sectoren techniek en zorg! De gemeente kan de arbeidsmarkt moeilijk

beïnvloeden. Daarom werken we op het gebied van arbeidsmarktbeleid al samen met de buurgemeenten in de Westelijke Mijnstreek. In ieder geval wordt de noodzaak voor de regio Westelijke Mijnstreek en dus ook Stein om een aantrekkelijk vestigingsmilieu te bieden en houden voor werkgevers en werknemers alleen maar groter (voorbeeld Bramert Noord als excellent woonmilieu voor kenniswerkers).

Ontwikkeling van de werkgelegenheid

De werkgelegenheid in de gemeente Stein is het afgelopen decennium sterker toegenomen dan in Westelijke Mijnstreek in zijn geheel.

De werkgelegenheid is de afgelopen tien jaar met gemiddeld 3% per jaar toegenomen. Dit is een hoger gemiddelde dan regionaal, provinciaal en landelijk. De toename komt vooral door enkele nieuwe grote vestigingen in de bouw, handel en recreatie en transport en communicatie, gecombineerd met een toename van de vestigingen en werkgelegenheid in de zakelijke dienstverlening. De toename werkgelegenheid is opvallend zeker omdat eind 2008 de economische crisis begon (bron: E'til, Focus op forenzen, Stein in feiten en cijfers, 2010).

3.3 Voorzieningen

Kijken we naar het Stein van nu dan zien we een gemeente met een hoog voorzieningenniveau. De gemeente Stein kent een breed scala aan voorzieningen, met name in de grotere kernen, met detailhandel, kinderopvang, basisscholen, (para)medische voorzieningen, sportaccommodaties in verschillende kernen. Om concreter te zijn past het huidige aantal voorzieningen bij een gemeente van ongeveer 30000 inwoners, terwijl Stein anno 2011 25.600 inwoners heeft (bron: Etil, Gemeente Stein in feiten, cijfers en trends p. 22). De komende jaren neemt het aantal inwoners naar verwachting af. Dit zal zeer waarschijnlijk leiden tot te weinig draagvlak om al die voorzieningen in stand te houden. Naast de kwantitatieve afname van de bevolking is er ook sprake van een algemene tendens van minder belangstelling voor het verenigingsleven die indirect zorgt voor afname van draagvlak voor voorzieningen.

Bij afname van de bevolking speelt niet alleen het draagvlak voor voorzieningen een rol, maar nog belangrijker is misschien wel de afstand die mensen bereid zijn om te reizen en gebruik te maken van een voorziening. Over het algemeen vinden we in Nederland al snel iets ver, en hebben mensen het liefst alle voorzieningen om de hoek. Deze houding is erg van invloed op discussies bij het sluiten of samenvoegen van voorzieningen, ook in Stein.

3.4 Individualisering

Naast de beschreven feiten en cijfers over Stein zien we ook een paar ontwikkelingen in de Nederlandse (maar ook West Europese) samenleving die ook van invloed zijn op het Stein van morgen. Een eerste trend die we hier willen noemen is de individualisering. 'Individualisering is het proces waardoor mensen meer als individu in plaats van als groep in de samenleving komen te staan'. De vroegere binding die mensen hadden met hun dorp, buurt, klasse, gezin en/of kerk wordt steeds minder. Mensen lijken steeds minder afhankelijk te worden van elkaar. Een voorbeeld hiervan is dat in de huidige tijd zowel mannen als vrouwen carrière maken en daarmee in tegenstelling tot vroeger niet meer financieel afhankelijk zijn van elkaar. Het minder afhankelijk van elkaar worden van mensen heeft meerdere gevolgen:

Veranderende samenstelling van huishoudens

In de paragraaf over de demografische ontwikkeling gaven we al aan dat het aantal eenpersoonshuishoudens toeneemt en het aantal 'traditionele' huishoudens (gezinnen) afneemt. Het aantal alleenstaanden neemt dus toe.

Minder tijd voor actieve deelname aan verenigingsleven

Doordat mensen minder van elkaar afhankelijk zijn maar ook doordat de arbeidsparticipatie is toegenomen, blijft er minder tijd over voor actieve deelname aan verenigingsleven (sport, muziek enz), maar ook bijvoorbeeld voor andere vormen van vrijwilligerswerk (mantelzorg). Ook leidt individualisering tot een afname van het aantal leden bij andere maatschappelijke organisaties, zoals politieke partijen en ontwikkelingsorganisaties.

3.5 Internet/sociale media

Als er één ontwikkeling is die onze samenleving de afgelopen jaren sterk heeft beïnvloed dan is het wel de ontwikkeling van internet met alle mogelijkheden die dit biedt. Tegenwoordig kunnen veel mensen zich een leven zonder internet, email enzovoorts nauwelijks meer voorstellen. In 2010 is van de Nederlanders al 70% dagelijks online. Het aantal toegangspunten tot het internet (vast en mobiel) neemt hand over hand toe (bron: Onderzoek Retail 2020, re'structure, CBW-MITEX, 2010). Het ontstaan en gebruik van internet heeft voor een verschuiving gezorgd in de manier waarop mensen nieuws en informatie ontdekken, lezen en delen. De snelheid van publicatie van foto's, berichten etc. is groter dan die van normale (oude) media zoals krant, tv en radio.

De verwachting is dat in 2020 het online bereik gedurende de hele dag en overal mogelijk is. Dit is een nieuwe situatie en zorgt er voor dat de trends waar het internet en of communicatie een rol speelt onomkeerbaar zijn. Daar waar trends op dit vlak in het verleden al eens benoemd werden, is de situatie nu dat de voedingsbodem 100% aanwezig is voor het gedijen van de trends. Bovendien groeien internet fenomenen en in het bijzonder de sociale media nu zeer snel uit. In 2005 bestond Twitter nog niet, vandaag wordt het al door ruim meer mensen gebruikt dan dat er in Duitsland wonen. Van Facebook had in 2005 nog nauwelijks iemand gehoord. Het bestond in 2005 nog amper een jaar met enkel wat studenten als gebruiker. In 2010 is het de grootste netwerksite ter wereld met meer dan 500 miljoen gebruikers (bron: Onderzoek Retail 2020, re'structure, CBW-MITEX, 2010). En nu komt Google+ op.

We noemen een aantal thema's waarop de toename van het gebruik van internet gevolgen voor heeft:

(digitale) Contacten over de hele wereld

Het bestaan van internet biedt de mogelijkheid om vanuit je eigen thuis contacten te onderhouden met mensen van over de hele wereld. Daarnaast biedt internet de mogelijkheid om 24 uur per dag op de hoogte te blijven van het laatste nieuws van over de hele wereld. In feite is de leefwereld van veel mensen de afgelopen jaren dus enorm veel groter geworden. In het bijzonder willen we het interactieve en sociale aspecten van de sociale media noemen.

Het nieuwe werken

Het bestaan van internet maakt het mogelijk om in feite overal waar aansluiting op internet mogelijk is, en waar het werk dit uiteraard toe laat, te werken. Veel werkgevers maken het al mogelijk voor hun werknemers om bijvoorbeeld één of meerdere dagen thuis te werken. Dat geldt ook voor initiatieven zoals 'Deelstoel' (via www.deelstoel.nl) hebben ambtenaren de mogelijkheid om gratis een werkplek of

vergaderzaal te boeken bij andere overheidsorganisaties in het land). Dit biedt ook kansen voor tweeverdieners om werk en gezinsleven makkelijker te combineren.

Internetshoppen en gevolgen

Het winkelen op internet is met name de afgelopen twee jaar flink toegenomen. Dit heeft gevolgen voor de bestaande winkels. Het aantal meters winkeloppervlakte dat in Nederland in 2020 in gebruik is zal drastisch teruglopen. De bijdrage van internetwinkelen daaraan is een omzetafvloeiing van zeker 20% voor non food detailhandel. Daarnaast zal een grote groep ondernemers met opvolgingsproblemen (als gevolg van vergrijzing) komt daar nog eens bovenop (bron: Onderzoek Retail 2020, re'structure, CBW-MITEX, 2010).

Dienstverlening van de overheid/de gemeente

Tenslotte betekent de toename van het gebruik van internet ook veel voor de organisatie van de gemeente. Een belangrijk project binnen de ambtelijke organisatie van de gemeente Stein is dan ook het project Dienstverlening Centraal waarbij digitalisering een belangrijke rol speelt. Voorbeelden van project uit dit programma zijn het digitaliseren van de postverwerking, maar ook bijv. het aanmaken van een digitaal bedrijvenloket.

3.6 Duurzaamheid

Op dit moment heeft de gemeente Stein geen integraal duurzaamheidsbeleid. In de samenleving zien we het begrip duurzaamheid echter steeds vaker terug komen. Een belangrijk onderwerp is bijvoorbeeld de verandering van het klimaat. Er komen meer en langere perioden van hitte en droogte, maar ook heftigere stortbuien en perioden met veel regen en sneeuw. De gemeente kan daar natuurlijk niks aan veranderen, maar kan wel met de samenleving de discussie aangaan hoe we ons daarop voor kunnen bereiden. Er is overigens wel landelijk duurzaamheidsbeleid, bijv. gericht op klimaatverandering en wat dit betekent voor Nederland (bijv. meer wateroverlast, zeespiegelstijging).

Intermezzo

Na de 1^e dialoogronde is geconcludeerd dat Stein en de wereld om ons heen gaat veranderen. Voor de toekomstvisie van de gemeente is het relevant om ons af te vragen:

- Veranderen we mee en maken we gebruik van kansen of willen we alles houden het zoals het nu is?
- Durven we keuzes te maken? Wat willen we, welke kwaliteit? En hoe sturen we er op?
- En tenslotte: wij kunnen als gemeentebestuur van Stein nu nog keuzes maken (die in andere regio's c.q. gemeenten voor hun werden gemaakt).

4. Toekomstvisie Stein: kernwaarden/hoofdkeuzes/ambities/acties (dialoogronde 2 en 3)

In de toekomst zijn de kernwaarden van waaruit onze gemeente handelt:

4.1 Kernwaarden

Een samenleving met sociale vitale kernen

De gemeente Stein bestaat uit meerdere kernen en gehuchten met hun eigen identiteit, karakter, een van oudsher sterk verenigingsleven en met een hoog voorzieningenniveau. De bewoners van Stein vinden deze eigenheid een belangrijke kernwaarde die behouden moet blijven. Tegelijkertijd verwachten we een verandering in onze bevolkingssamenstelling, met in de toekomst een grotere groep ouderen en een kleinere groep jongeren. Ook zien we een toenemende individualisering, mensen gaan meer uit van zichzelf en richten hun leven onafhankelijker in. Het sociale en vitale van kernen staat daarmee dus onder druk. De bewoners hebben aangegeven dat niet zo zeer het aantal aanwezige voorzieningen, maar vooral het elkaar kunnen blijven ontmoeten essentieel is voor de leefbaarheid van de kernen van Stein in de toekomst. Het behouden van sociale en vitale kernen is een verantwoordelijkheid van zowel burgers, maatschappelijke en private partijen en de gemeente samen.

Een gemeente met een aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Stein heeft een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Deze wordt bepaald door: de goede geografische ligging met twee snelwegen (A2, A67), 2 waterwegen (de Maas en het Julianakanaal met binnenhaven) en zowel een goederen- als personenspoor (railverbinding haven van Stein met DSM terrein en railverbinding Maastricht – Randstad met station Beek- Elsloo). In de nabijheid van Stein is ook een vliegveld (Maastricht Aachen Airport) en op minder dan een uur rijden met de auto kan gebruik worden gemaakt van de hogesnelheidstrein verbinding Luik – Parijs. Een ligging waar menig andere gemeente alleen van durft te dromen. Ook de historische kernen van Stein met cultuurhistorische waarden dragen bij aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Tenslotte wordt de aantrekkelijke woon- en leefomgeving bepaald door de groene kant van de kernen van Stein met hun ligging aan de Grensmaas.

Een bereikbare en bedrijvige gemeente

Stein heeft een goed economisch klimaat en dat willen we behouden en ontwikkelen. Dit wordt in de eerste plaats bepaald door onze haven en onze logistieke ligging en daarmee de mogelijkheden voor overslag van goederen. Daarnaast heeft Stein een sterk Midden- en Kleinbedrijf. Ook ligt Stein naast DSM en de Chemelotcampus, grote regionale werkgevers. Daarnaast zijn er kansen om in de toekomst het economisch klimaat verder te ontwikkelen rondom recreatie en toerisme, op een schaal die passend is bij Stein. Stein is de poort naar Zuid-Limburg, met trekpleisters als het Heuvelland, Maastricht en de attracties in Parkstad voegt Stein daar de Maasvallei aan toe.

Een samenleving die trots en bewust is van eigen kwaliteiten

De identiteit van onze gemeente wordt bepaald door onze ligging aan de (Grens)Maas. Elk dorp met een eigen karakter, verbonden door de ligging aan de Maas. Hiermee onderscheiden we ons, samen met de andere dorpen aan de Maas in Nederlands en Belgisch Limburg, van de rest van Zuid Limburg. Daar mogen we trots op zijn, en dat willen we meer uitdragen: Stein de gemeente met de verborgen parels? Ook die dingen die al goed gaan mogen we meer laten zien.

Een dienstverlenende gemeente

Burgers hebben steeds meer behoefte aan een klantgerichte, efficiënte en dienstverlenende overheid. Onze gemeente is het daar uiteraard volledig mee eens. Met andere woorden: de burger moet centraal komen te staan. Zo hoort het ook, want de gemeente werkt voor haar inwoners.

4.2 Hoofdkeuzen

Passend bij onze kernwaarden maakt Stein de volgende vijf hoofdkeuzen voor 2021:

- Stein investeert in een solidaire, ondernemende, gevarieerde samenleving
- Stein investeert in kwaliteit van wonen en voorzieningen in de gemeente
- Stein investeert in een versterking en verbreding van het bestaande economisch profiel, door een betere benutting van de toeristisch-recreatieve potenties rondom natuur, landschap, cultuur en cultuurhistorie, sport en evenementen
- Stein investeert in de bewustwording van onze eigen kwaliteiten en draagt die met trots uit
- Stein investeert in een baanbrekende samenwerking in en tussen de kernen en met de regio

Met deze toekomstvisie wil de gemeente Stein:

- verbindingen leggen tussen mensen, kernen, bestuurders en de gemeentelijke organisatie;
- die kwaliteiten die we hebben vasthouden en verder ontwikkelen in de toekomst;
- nieuwe kansen op het gebied van economie (brainport Zuid Nederland, toerisme, vergrijzing/senioreneconomie) benutten; én
- inspelen op veranderingen (als gevolg van vergrijzing, individualisering, en toenemend gebruik internet) die in onze lokale samenleving ongetwijfeld gaan plaatsvinden.

4.3. Ambities

Per hoofdkeuze heeft de gemeente de volgende ambities:

4.3.1. Ambities sociale vitale kernen

1. Ontmoetingsplekken in de kernen behouden en creëren, fysiek én digitaal

Voor het behouden van de leefbaarheid en het versterken van de sociale cohesie in de kernen is het essentieel om ontmoetingsplekken te behouden. Een ontmoetingsplek kan meerdere vormen hebben en per kern anders zijn. Te denken valt aan een school, een trapveldje voor jongeren, een Multifunctioneel Centrum, een café, een sportclub of een combinatie hiervan, maar ook een digitale site voor het uitwisselen van bijv. diensten enz. Zowel vanuit de veranderende samenstelling van de bevolking als vanuit financieel oogpunt zal het, in tegenstelling tot het verleden en heden, in de toekomst niet meer mogelijk zijn om in elke kern of dorp van de gemeente Stein dezelfde voorzieningen vitaal te houden. Daar hebben verenigingen, ondernemers, scholen en andere instituten mee te maken de komende jaren. Als gemeente zullen we ons inzetten om in elke kern een ontmoetingsplek voor jong en oud voor de toekomst zeker te stellen. Dit betekent dus kiezen voor kwaliteit in plaats van kwantiteit. De gemeente neemt de regie rol op zich om met de kern, de bewoners, ondernemers,

verenigingen en andere instellingen, te bepalen in welke kern welke ontmoetingsplekken het meest kansrijk zijn en aan welke basiskwaliteit ze moet voldoen.

2. Mogelijkheden bieden jong en oud goed samen te laten leven in de kernen

De samenstelling van de bevolking van Stein gaat veranderen. De groep ouderen wordt groter, de groep jongeren kleiner. Om in de toekomst sociale vitale kernen te houden moet de gemeente er, samen met burgers, maatschappelijke en private partijen, voor zorgen dat zowel jongeren als ouderen goed samen kunnen blijven leven. Daar is onderlinge betrokkenheid voor nodig want het risico op vereenzaming neemt toe door toenemende individualisering. Ook zal de behoefte aan zorg zal groter worden.

Als gemeente moeten we daarom meer aandacht besteden aan hoe we de jongeren die er nog zijn aan onze gemeente kunnen blijven binden (door binding aan werk, woonomgeving enz). Voor de groep ouderen moeten we er naar streven om mensen zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving te kunnen laten wonen. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn ook in de toekomst erg nodig.

3. Samenwerking binnen en tussen kernen stimuleren

De eigenheid en rivaliteit tussen de kernen heeft mede bijgedragen in de diversiteit en aantrekkelijkheid van Stein, en ook naar de toekomst toe willen we dat als de kracht van Stein behouden. Maar er staan ook veranderingen op stapel als gevolg een veranderende bevolkingssamenstelling. Daarom vinden we het belangrijk om samenwerking binnen en tussen kernen te stimuleren. Dat geldt bijvoorbeeld voor het verenigingsleven in onze kernen. Verenigingen zijn ook in de toekomst van groot belang vanwege hun bijdrage aan een goed functionerende samenleving. Samenwerking kan op velerlei manieren, tussen gelijksoortige verenigingen maar ook tussen verschillende verenigingen binnen een kern, op het gebied van accommodaties, maar bijvoorbeeld ook op bestuurlijke organisatorisch vlak van de verenigingen. We staan daar open voor, willen aanspreekpunt zijn en blijven voor verenigingen en met hen in gesprek blijven. Op het gebied van zorg wil de gemeente beleid ontwikkelen om in de kernen kleinschalig maatwerk te bieden voor zorg aan huis.

4. Actief eigenaarschap van burgers en ondernemers stimuleren

Meer dan in het verleden zal de gemeente een beroep (moeten) doen op actief eigenaarschap van burgers en ondernemers. Niet meer de gemeente, maar de inwoners van een kern zelf moet aangeven wat zij nodig vinden om hun dorp te houden en te maken tot het dorp waar zij zich thuisvoelen. Dat is voor de gemeente en betrokkenen een nieuwe manier van werken, en vereist tegelijkertijd van burgers en andere partners van de gemeente een actieve rol en het nemen van verantwoordelijkheid voor het behouden van voorzieningen en ontmoetingsplekken in de kernen.

5. Actieve faciliterende overheid, die lokale initiatieven ondersteunt

De gemeente wil ruimte bieden voor initiatieven vanuit de samenleving. Creativiteit, betrokkenheid en inzet van bewoners wil de gemeente stimuleren en faciliteren. De gemeente heeft daarbij de rol als regisseur: zij geeft richting aan ontwikkelingen waar ze vaak maar een beperkte invloed op heeft. Juist lokale initiatieven kennen draagvlak dat nodig is voor succes. Dat wil de gemeente dan ook stimuleren.

Waarom willen we dit?

Door een aantal grote maatschappelijke veranderingen (m.n. vergrijzing, individualisering en het gebruik van internet) gaat Stein veranderen. Wij hechten belang aan het behouden van sociale vitale kernen omdat zij de kracht en het fundament voor de toekomst van Stein vormen.

4.3.2. Ambities aantrekkelijke woon- en leefomgeving

1. Woonmilieus in de gemeente Stein stemmen we af op de toekomstige (regionale) samenstelling van de bevolking: kwalitatief en kwantitatief

Verandering van de samenstelling van onze bevolking vraagt andere woningen en woonomgeving in de toekomst. Om in de toekomst een aantrekkelijke woon- en leefomgeving te behouden werkt onze gemeente samen met onze buurgemeenten Sittard-Geleen, Schinnen en Beek. Uitgangspunten voor die samenwerking zijn:

- De regio Westelijke Mijnstreek wil ruimte blijven bieden aan initiatieven die bijdragen aan een goed woon- en leefklimaat in de regio
- Randvoorwaarde is wel dat de ontwikkelingen bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de woningmarkt. Dit door aan de ene kant zoveel mogelijk woningen te realiseren en/of aan te passen aan de in toekomst gevraagde kwaliteit, aan de andere kant door de omvang van het woningaanbod aan te laten sluiten bij de toekomstige vraag. Daarvoor hanteren we het principe '1 woning er bij is 1 woning eraf'.
- Sloop- en nieuwbouw pakken we in samenhang op, waarbij we de verbinding leggen met andere thema's zoals zorg, welzijn enz.
- We zetten in op meer variatie in woonmilieus. Daarnaast zet de gemeente in op versterking van het centrum van Stein, het aantrekkelijker maken van de zone rondom het kanaal, de afronding van de verschillende kernen (met name Urmond) en de herstructurering van enkele woongebieden in Stein (centrum en in Nieuwdorp), Urmond (St. Anthoniusplein) en in Elsloo. Tevens zijn binnen de gemeente zones ontwikkeld waarin voorzieningen gecombineerd worden met zorgappartementen in woonservicezones (Structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek, p. 32).

2. Versterken van de omgevingskwaliteiten

De omgevingskwaliteiten van Stein waarderen onze inwoners nu al. Een prettige leefomgeving blijft ook in de toekomst van belang. De gemeente wil daarom:

- De groene verbindingen zoals afgesproken in de regiovisie Westelijke Mijnstreek verder afmaken
- De beleving van Stein als gemeente aan het water (Maas en Julianakanaal) verbeteren en de toeristische recreatieve potenties beter benutten
- De cultuurhistorische waarden van de verschillende kernen beter benutten en verbinden met toerisme en recreatie in onze gemeente
- Blijven investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte.

3. Aan haken bij de ontwikkeling van de Chemelotcampus (Brainport 2020) en bijbehorende kansen verzilveren

Brainport staat voor dé toptechnologieregio van Zuidoost-Nederland met bedrijven, kennis- en researchinstellingen van wereldklasse die samen de technologie van morgen bedenken, toepasbaar maken en gaan produceren. Kortom, kenniseconomie van allure als bron voor werkgelegenheid en welvaart van de toekomst. Brainport omvat de regio's Midden en Oost Brabant én Limburg. De visie Brainport 2020 geeft aan wat er de komende tien jaar allemaal nog moet gebeuren om in 2020 tot de top 3 van innovatieregio's in Europa behoren en de top tien in de wereld. De ontwikkeling van de Chemelotcampus is onderdeel van Brainport 2020. De Chemelotcampus grenst direct aan de A2 en de gemeentegrens van Stein.

4. Voorzieningenniveau: van kwantiteit naar kwaliteit, economische en maatschappelijk draagvlak, en regionaal afgestemd

Onze gemeente zit in een ruim jasje qua voorzieningen. Vanwege de verandering in samenstelling van de bevolking, maar ook het toenemend gebruik van internet, de over het algemene grotere reis/vervoersmogelijkheden en tenslotte de beperktere financiële mogelijkheden van de gemeente is het in de toekomst niet meer mogelijk om dat allemaal in stand te houden. Uitgangspunt voor de toekomst is dat enerzijds voorzieningen op het gebied van cultuur, zorg, sport en detailhandel binnen de gemeente bereikbaar zijn (fysiek en/of digitaal), maar niet noodzakelijk fysiek aanwezig in elke kern. Het clusteren van voorzieningen op één of meerdere plekken in de gemeente en het multifunctioneel en flexibele gebruik er van is, en tot slot het streven naar clustering van voorzieningen is onontkomelijk en noodzakelijk. Anderzijds is uitgangspunt van de gemeente om per kern een plek of plekken waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten ook voor de toekomst te behouden. De gemeente brengt daarvoor de randvoorwaarden in beeld:

- In kaart brengen van alle commerciële en gemeentelijke voorzieningen/ontmoetingsplekken in alle kernen
- Gesprekken met burgers wat minimale basisniveau aan voorzieningen in de kern moet zijn
- Het financiële kader van de gemeente dat per kern (?) beschikbaar is om het basisniveau in stand te houden

5. Duurzame ontwikkeling

De gemeente Stein streeft duurzaamheid na. Nu gebeurt dat nog op verschillende deelreinen, zoals duurzaam waterbeheer, afvalproblematiek en natuur- en landschapontwikkeling, energie (Het Groene Net). In de toekomst zal het nodig zijn om een verdere uitwerking van ons duurzaamheidsbeleid te ontwikkelen, bijvoorbeeld om op lokaal niveau in beeld te brengen wat de verandering van het klimaat voor ons betekent (drogere en nattere periodes, gevolgen voor Grensmaas).

Waarom willen we dit?

De samenstelling van de bevolking van Stein gaat veranderen en de mogelijkheden van internet nemen toe. In de gemeenten om ons heen gebeurt dit ook. Ingrijpen in de woningmarkt is nodig om te voorkomen dat er straks een overschot aan woningen is met alle gevolgen van dien (leegstand, niet verkoopbare woningen enz). Voor de voorzieningen geldt in feite hetzelfde. Ook daar willen we leegstand voorkomen en zorgen voor een optimaal gebruik van die voorzieningen die de gemeente aanbiedt/onderhoudt.

4.3.3. Ambities bereikbare en bedrijvige gemeente

1. Op het gebied van haar lokale economie heeft Stein de volgende speerpunten:

- Onze haven en de daarbij behorende logistieke mogelijkheden
- Ons midden- en kleinbedrijf: van oudsher sterk, dat willen we behouden en verder ontwikkelen
- Onze ligging naast de Chemelot campus: een gebied dat volop in ontwikkeling is, in de toekomst gaat aansluiten bij Brainport Zuid Nederland, waar de komende jaren veel extra werkgelegenheid wordt verwacht
- Onze toeristische trekpleisters en recreatiemogelijkheden

2. Vrijtijdseconomie en recreatie en toerisme als nieuwe economische motor

Stein heeft een aantal toeristische trekpleisters, zoals Steinerbos, kasteel Elsloo en de Grensmaas. De gemeente vindt het belangrijk om de toeristische mogelijkheden in Stein verder uit te bouwen, door ze beter te verbinden met elkaar. We denken vooral aan verbindingen tussen waterrecreatie, natuurrecreatie, cultuurhistorie/musea, wandelen en fietsen met horeca. De kansen voor vrijetijdseconomische ontwikkelingen liggen met name in samenwerking met onze buurdorpen/gemeente aan de Maas (naar het noorden richt Obbicht Grevenbicht en naar het zuid richting Geulle, Itteren, Borgharen en de verbinding met Maastricht) en met onze overburen aan de andere kant van de Maas in België.

3. Bezoek aan Stein bevorderen

De gemeente wil het bezoeken aan Stein bevorderen om daarmee heel direct de omvang van lokale bestedingen te verhogen. Daarvoor moet de bezoeker wel naar Stein geleid worden vanaf de snelwegen, maar wellicht ook vanaf de waterwegen en het spoor. Daarnaast moeten we duidelijker maken wat Stein te bieden heeft op het gebied van winkels, natuur, recreatie, cultuurhistorie, evenementen en sport.

4. Economische slagkracht vergroten

Stein wil de economische slagkracht van de gemeente en haar ondernemers als geheel vergroten. We zetten daarbij vooral in op het stimuleren van verdergaande samenwerking tussen ondernemers onderling, tussen ondernemers en gemeente, en tussen ondernemers en maatschappelijke partijen. De gemeente ziet graag nieuwe samenwerking ontstaan tussen ondernemers in de toeristische sector. De gemeente wil ook graag met de ondernemers het gesprek aan gaan over hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Ondernemers kunnen de gemeente ondersteunen en de samenleving helpen de leefbaarheid in de kernen op peil te houden. Bijvoorbeeld door gezamenlijke investeringen voor het behouden van ontmoetingsplekken, evenementen, werkgelegenheid maar ook om jongeren na afronding van hun opleiding de kans te geven ook in Stein of omgeving aan het werk te gaan.

5. Ondernemende en faciliterende gemeente

Onze gemeente wil een goed ondernemers klimaat bieden. Dat gaan we als gemeente meer uitdragen. Daarvoor blijft regelmatig overleg tussen gemeente en ondernemers noodzakelijk. De gemeente zet in op een goede dienstverlening richting ondernemers en handelt zowel vraag- als aanbodgericht. We moeten goed weten wat nodig is om een ondernemer te laten ondernemen, en hoe de gemeente dat kan faciliteren.

Waarom willen we dit?

De demografische veranderingen, en met name de vergrijzing, is een gegeven dat we niet/nauwelijks kunnen beïnvloeden. Het is belangrijk om bedrijvigheid te behouden, zowel grotere bedrijven als midden- kleinbedrijf. Dit draagt bij aan de vitaliteit van de kernen van Stein.

4.3.4. Ambities dienstverlenende gemeente

1. Dienstverlening dicht bij de burgers

Onze toekomstvisie is gericht op onze kracht: de lokale gemeenschappen van de vijf kernen van Stein. De gemeente wil er zijn voor de inwoners en bedrijven in die kernen. De gemeente is en blijft het aanspreekpunt voor de burger. Daarbij moet de gemeente uit blijven gaan van het belang van de burger: het in tijd, snelheid en kwaliteit optimaal bedienen als klant. Om dit te bereiken moet de gemeentelijke

organisatie zicht verder ontwikkelen in het licht van de nieuwe overheid. Daarom werkt de gemeente aan het programma Dienstverlening centraal.

2. (digitale) Samenwerking op (eu)regionale schaal

Naast onze ambitie een dienstverlenende gemeente dicht bij de burgers te zijn, zien we tegelijkertijd de noodzaak en urgentie om meer met onze buurgemeenten samen te werken toe nemen. Enerzijds door bezuinigingen en de mogelijkheden om efficiency te verbeteren (bijv. ICT samenwerking met Sittard Geleen, Werkbedrijf, Regionale Uitvoeringsdienst) anderzijds zien we aantal beleidsmatige ontwikkelingen op (eu)regionaal niveau waar wij als gemeente van mee kunnen profiteren of waar we bij aan kunnen haken (Brainport Zuid Nederland, Regiobranding Zuid Limburg).

3. Lokale initiatieven die bijdragen aan de toekomstvisie ondersteunen

Initiatieven die bijdragen aan doelen en ambities uit de toekomstvisie gaan we als gemeente ondersteunen.

Waarom willen we dit?

Als gemeente willen we onze dienstverlening aan burger en ondernemer optimaliseren, omdat de moderne burger steeds meer behoefte heeft aan een klantgerichte, efficiënte en dienstverlenende overheid. Daarnaast kunnen we ook kosten besparen en efficiënter werken.

4.3.5. Ambities trots en bewust van eigen kwaliteiten

1. Verbeteren externe gerichtheid van de gemeente

De gemeente Stein is van oudsher een wat in zich zelf gekeerde gemeente. Dit is enerzijds cultuurhistorisch bepaald (de kernen aan de Maas, gescheiden door Graetheide) en anderzijds door de ligging, afgesneden door 2 autowegen en het Julianakanaal. De gemeente wil zich meer naar buiten richten, om haar eigen kwaliteiten meer zichtbaar te maken (en daarmee meer bezoekers naar Stein te halen), en daarnaast om ook meer gebruik te kunnen maken van kennis, voorzieningen en netwerken van onze buurgemeenten (in zowel Nederlands als Belgisch Limburg).

2. Promotie van Stein

De gemeente wil de kwaliteiten van de verschillende kernen van Stein beter uitdragen naar buiten met duidelijke boodschap.

3. Daadkracht en bestuurskracht

Met deze visie zetten we een duidelijke maar ook hoge ambitie neer voor onze toekomst. Het is een samenhangend geheel. Onderdelen weglaten heeft invloed op het uiteindelijke resultaat. Om de verschillende onderdelen van deze visie ook daadwerkelijk tot stand te laten komen is zowel vanuit de ambtelijke organisatie als van de politiek verantwoordelijken daadkracht en bestuurskracht nodig. Stein moet durven kiezen voor kwaliteit, niet voor kwantiteit. Stein moet leren moeilijke en soms ook pijnlijke keuzes te maken. De gemeente kan dat niet alleen. Meer dan ooit zal samenwerking met maatschappelijke partijen en met ondernemers nodig zijn. De rol van de gemeente verandert van een beheertaak (uitvoeren van wettelijke regelingen) naar een regisseur en/of facilitator die partijen om tafel haalt/zet om ontwikkelingen in gang te zetten. De gemeente is niet meer de instantie die alles zelf regelt maar degene die de juiste partners zoekt en daarbij een beroep doet op eigenaarschap en ondernemerschap van haar burgers.

Waarom willen we dit?

Vergrijzing en individualisering van de samenleving maken het belangrijker dan voorheen dat we laten zien wie we zijn en wat we te bieden hebben. Voor onze eigen huidige inwoners is dat van belang om te zien waar we vandaan komen, en te voelen wat ons samen bindt in een sterk veranderende samenleving. Voor onze toekomstige bewoners, ondernemers en bezoekers is het nodig omdat ze anders onze nu nog verborgen kwaliteiten niet weten te vinden.

4.4. Acties per hoofdkeuze

Om de visie concreet te maken, hebben we een aantal acties geformuleerd per hoofdkeuze.

4.4.1. Sociale vitale kernen

1. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid om in de toekomst vrijkomende accommodaties in te zetten voor nieuw gebruik, bijvoorbeeld als centrale multifunctionele ontmoetingsplaats in de kernen of als mogelijke locatie voor de huisvesting van jongeren:
 - De gemeente faciliteert en maakt de (financiële) kaders duidelijk
 - De gemeente start een proefproject multifunctionele ontmoetingsplek met particulieren.
 - Burgerinitiatief, lokaal ondernemerschap en vrijwilligerswerk zijn noodzakelijk voor succes.
2. De gemeente faciliteert MKB/ondernemers bij de vestiging van passende kleinschalige bedrijvigheid in kernen om bij te dragen aan de vitaliteit van de kernen. Daarvoor past de gemeente de regelgeving waar nodig aan.
3. De gemeente faciliteert nieuwe kleinschalige woonconcepten, waarbij jongeren voor ouderen kunnen zorgen. Indien nodig past zij de bestemmingsplanregels aan.

4.4.2. Aantrekkelijke woon- en leefomgeving

4. De gemeente stelt een nieuwe ruimtelijke structuurvisie op, waarin de ambities voor sociale vitale kernen, een aantrekkelijke woon- en leefomgeving én een bereikbare en bedrijvige gemeente uit strategische visie uitgewerkt worden.
5. De gemeente laat burgers meer en vaker participeren bij gemeentelijke taken door:
 - Een pilot dorps en/of wijkplatform in te richten. Dit platform benadert de gemeente pro-actief en is gericht op de vitaliteit van het betreffende dorp of wijk.
6. De gemeente voert de structuurvisie Wonen Westelijke Mijnstreek uit: bij transformatie van verouderde woonwijken/vrijkomende en/of leegstaande gebouwen hanteert de gemeente het principe 1 woning erbij betekent ook 1 ergens anders slopen. Bij herstructurering zoekt de gemeente naar mogelijkheden om voldoende en betaalbare wooneenheden voor de jongeren (18 t/m 24 jaar), jonge gezinnen en (terugkerende) ouderen te bouwen.
7. De gemeente voert de groenstructuurvisie uit. Door afnemende budgetten voor groen is het nodig om te zoeken naar andere financieringsmogelijkheden.
8. De gemeente stelt een werkwijze op hoe te sturen op (ruimtelijke, omgevings-, voorzieningen) kwaliteit.

4.4.3. Bereikbare en bedrijvige gemeente

9. De gemeente ontwikkelt een representatieve inrichting van de entree Stein vanaf de A2 en de A76.
10. De gemeente werkt actief samen met werkgroep Toerisme en Recreatie, om bijvoorbeeld:
 - Een duidelijke bebording voor toeristische routes en aansluiting op het Belgische netwerk te realiseren.

11. De gemeente ontwikkelt een (digitaal) bedrijvenloket.
12. De gemeente vernieuwt en intensificeert de samenwerking met de ondernemersvereniging met als doel een nieuwe samenwerking tussen ondernemers, gemeente en maatschappelijke partijen te stimuleren.
13. De gemeente start overleg met Chemelot en de gemeente Sittard-Geleen om de ontwikkeling van de Chemelotcampus en bijbehorende kansen voor Stein te bepalen.
14. De gemeente draagt de uitstekende bereikbaarheid en ligging van de gemeente pro-actief uit.

4.4.4. Dienstverlenende gemeente

15. Het lopende programma Dienstverlening Centraal zet de gemeente actief voort.
16. De gemeente zet het interactieve werken voort bij projecten die zich daarvoor lenen (burgerparticipatie).
17. De gemeente stelt een protocol op voor de werkwijze van de gemeente als faciliterende overheid.
18. Op operationeel niveau gaat de gemeente de samenwerking met de gemeentes in de Westelijke Mijnstreek verder uitbreiden. Op strategisch niveau zoekt de gemeente actief de samenwerking met de regio Zuid Limburg.

4.4.5. Trots en bewust van eigen kwaliteiten

19. Het burgerpanel krijgt een vervolg als klankbordgroep van de gemeente.
20. Ook de externe klankbordgroep wordt bij tijd en wijle betrokken bij gemeentelijke vraagstukken.
21. De gemeente start het project 'Stein op de kaart': promotie van Stein.
22. De gemeente stelt ambassadeurs van Het Stein van Morgen aan: in- en externe sleutelfiguren die het 'merk' Stein positief uit dragen, op allerlei bijeenkomsten en in allerlei media.
23. De gemeente bereidt een subsidieregeling voor, waarbij instellingen/verenigingen die een evenement organiseren dat bijdraagt aan een duidelijke positief beeld van de gemeente in aanmerking kunnen komen voor een promotiebudget.
24. Op de website Het Stein van Morgen komt een speciale jeugdpagina.
25. De gemeente sluit actief aan bij de Regiobranding Zuid-Limburg, met nadruk op de (inter)nationale promotie van Stein en de specifieke ligging van de vijf kernen van Stein in de Maasvallei. Stein gaat zich profileren als de vierde identiteit in Zuid Limburg (naast Parkstad, Heuvelland en Maastricht):ligging in de Maasvallei.

5 Bijlagen

Bijlage 1

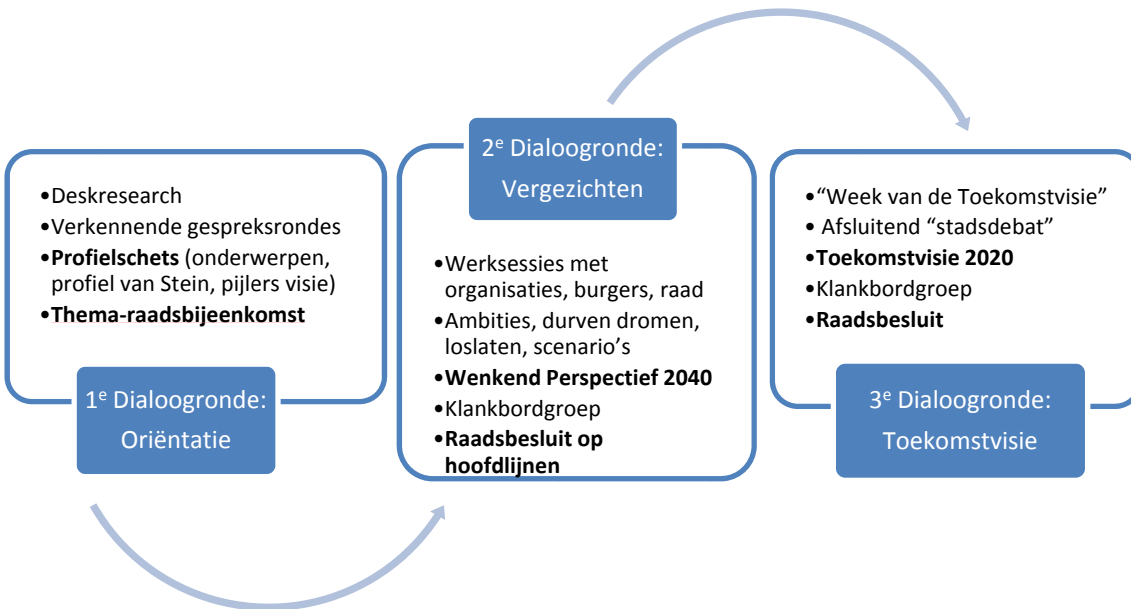
De positie van de strategische visie in onze gemeentelijke organisatie

In de onderstaande figuur zien we de plaats van de strategische visie in de organisatie van de gemeente.



Bijlage 2

Overzicht 3 dialoogronden Strategische Toekomstvisie Stein



1^e dialoogronde oktober 2010 – december 2010:

- Deskresearch: analyse huidige beleidsdocumenten gemeente Stein en opdracht Etil onderzoek demografische en economische ontwikkelingen)
- Verkennende gespreksrondes: 30 interviews met relevante stakeholders
- Terugkoppeling resultaten 1^e dialoogronde in 1^e raadsbijeenkomst (december 2010)
- Profielschets gemeente Stein (december 2010)
- Nieuwsbrief 1 en 2

2^e dialoogronde januari 2011 – april 2011

- 5 deskundigenateliers voor 5 thema's uit eerste dialoogronde
- Interactieve website online met wekelijkse stellingen en discussieforum
- Digitaal burgerpanel
- 1^e bijeenkomst klankbordgroep
- Interactieve bijeenkomst SJAR/WMOraad
- Terugkoppeling resultaten 2^e dialoogronde in 2^e raadsbijeenkomst (april 2011)
- Nieuwsbrief 3

3^e dialoogronde april 2011 – juni 2011

- Gesprek toeristische werkgroep
- Debatavond over de toekomst van Stein onder leiding van Felix Meurders
- Debat op scholengemeenschap Groenewald
- Interactieve website Het Stein van Morgen met wekelijkse stellingen en discussieforum
- 2^e bijeenkomst klankbordgroep
- Terugkoppeling 3^e dialoogronde in 3^e raadsbijeenkomst (juni 2011)

Gedurende het gehele traject is er aandacht geweest voor het project over de toekomst van Stein in verschillende media (Dagblad de Limburger, De Schakel, Twitter, VNGwebsite etc).